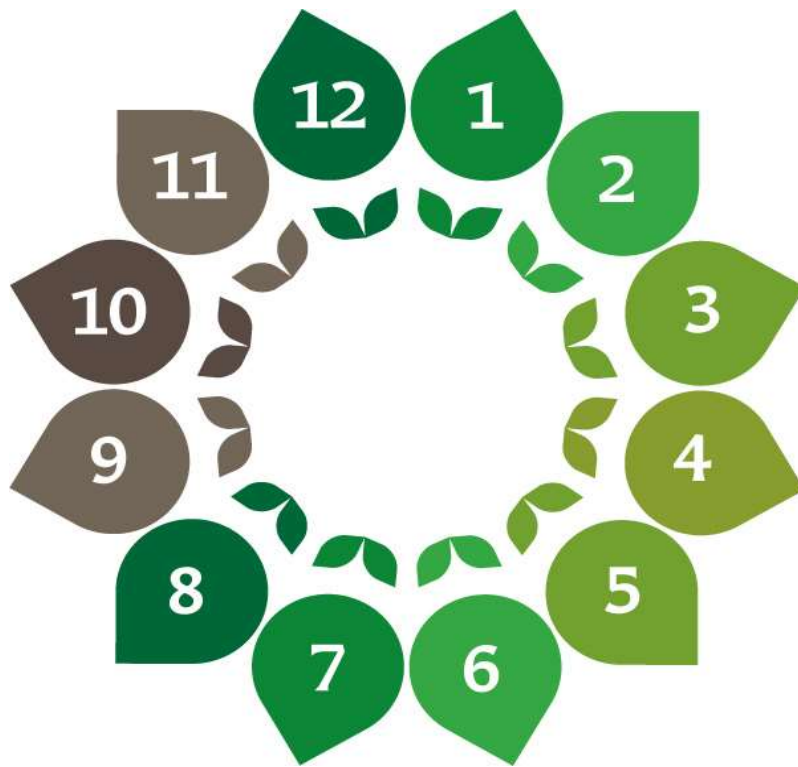


KEMIN
SEURAKUNTA



Ympäristöohjelma 2025-2029



Sisällysluettelo

| | |
|---|----|
| 1. Johdanto | 4 |
| 2. Toiminta ja talous | 5 |
| 3. Ympäristökasvatus | 6 |
| 5. Ruoka ja keittiöt | 7 |
| 6. Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito | 8 |
| 7. Hautausmaat ja viheralueet | 9 |
| 8. Liikenne | 10 |



Kuvissa: Kemin Kirkko, Paattionlehdon kappeli, Peurasaaren kappeli, Seurakuntakeskus, Vanha Pappila, Saarenotan kurssi- ja leirikeskus, Veitsiluodon seurakuntakoti

1. Johdanto

Kirkon ympäristödiplomi on Suomen evankelisluterilaisen kirkon ympäristöjärjestelmä, joka on laadittu erityisesti seurakuntien käyttöön. Ensimmäinen kirkon ympäristödiplomi julkaistiin vuonna 2001, jonka jälkeen sitä on kehitetty ja uusittu. Järjestelmä on tarkoitettu seurakuntien käyttöön työvälineeksi, jolla ne voivat tarkastella ja kehittää toimintaansa ympäristöasiat huomioiden. Ympäristödiplomiin liittyy pisteytettävä katselmustaulukko ja oma ympäristöohjelma. Ympäristöohjelma sisältää seurakunnan ympäristötavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Ympäristöohjelman ja kirkon ympäristödiplomin tavoitteena on hallita toiminnan ympäristölle aiheuttavia haittoja sekä pyrkiä määrätietoisesti pienentämään niitä.

Ympäristödiplomityö alkaa kirkkoneuvoston päätöksestä. Seuraavaksi täytetään katselmustaulukko ja laaditaan ympäristöohjelma. Kirkkoneuvosto pyytää hyväksynnän jälkeen auditointia. Ulkopuolinen auditoija tarkastaa ohjelman ja päättää diplomin hyväksymisestä, jonka jälkeen seurakunta toimittaa hakemuksen tuomiokapituliin. Sen liitteeksi laitetaan hyväksytty ympäristöohjelma ja auditointiraportti. Lopuksi kirkkohallitus myöntää ympäristödiplomin. Se myönnetään viideksi vuodeksi kerrallaan, sen jälkeen tarkistetaan ja kirjataan seuraavan viisivuotiskauden ohjelma tavoitteineen. Kyse on siis jatkuvasta ympäristötyön kehittämisestä. Kirkkoneuvosto teki kokouksessaan 26.10.2024 päätöksen ympäristödiplomin hakemisesta seurakunnalle. Ympäristötyöryhmän vastuuhenkilönä toimii hauta- ja kiinteistöyönjohtaja Sanna Määttä. Muita jäseniä ovat seurakunnan työntekijöistä Susanna Ahola, Hannu Alaniemi, Juhani Romppainen, Katja Ollikainen ja Tanja Pakarinen sekä luottamushenkilöt Jaakko Alamommo ja Sirpa Alapalosaari.

Ympäristödiplomi korostaa koko seurakunnan vastuuta ympäristöstämme. Toiminnan lähtökohtana on seurakunnan johdon ilmaisema tahtotila, jossa seurakuntamme haluaa olla esimerkillinen suhteessa luontoon ja ympäristöön. Ympäristökysymykset koskettavat hyvin käytännöllisesti seurakunnan toimintaa. Kiinteistönhoidossa käytetään paljon energiaa, vettä ja kemikaaleja sekä tuotetaan jätteitä. Seurakuntatilojen rakentamisessa muokataan ympäristöä ja kulutetaan luonnonvaroja. Hautausmaiden ja viheralueiden hoidossa vaikutetaan suoraan luonnon elinehtoihin.

Ympäristödiplomilla

- Viljellään ja varjellaan luomakuntaa.
- Turvataan ympäristön elinkelpoisuutta.
- Vaalitaan luonnon monimuotoisuutta.
- Hillitään ilmastonmuutosta.
- Suunnataan kohden kirkon hiilineutraaliutta vuonna 2030.
- Kilvoitellaan, jotta tekemme vastaavat sanojamme.
- Edistetään ennakoivaa ympäristöajattelua; tehdään jo tänään sitä mitä laki vaatii huomenna.
- Etsitään kustannussäästöjä.

- Tehostetaan toimintoja ja resurssien käyttöä.
- Otetaan ympäristöasiat osaksi seurakunnan toimintaa.
- Tavoitellaan jatkuvan parantamisen ihannetta.
- Kuunnellaan ja osallistetaan seurakuntalaisia yhteiseen ympäristötyöhön.

Seurakunnan ympäristötyön perustelut nousevat kirkon uskosta, jonka mukaisesti ihmisen tehtävä on vastuullisesti viljellä ja varjella maata. Kiitollisuus ja kunnioitus Jumalan luomistyötä kohtaan saa meidät vaalimaan elinympäristöämme. Jeesuksen julistus haastaa meidät kohtuullisen elämäntavan tavoitteluun, sekä johtaa meidät korottamaan äänemme heikoimpien ja köyhimpien sekä koko luomakunnan puolesta. ”Vastuun kantaminen luomakunnasta on osa kristillistä uskoa. Jumala lahjoittaa meille kaiken kauniin ympärillämme. Se herättää meissä kiitollisuuden, kunnioituksen ja halun pitää koko luomakunnan yhteisestä kodista, maapallosta, hyvää huolta.” (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2012)

2. Toiminta ja talous

Seurakunnan hankinnoissa huomioidaan sosiaaliset, ekologiset ja taloudelliset näkökulmat. Pääsääntöisesti hankinnat tehdään julkisten hankintojen ohjeen mukaisesti. Hankinnat kilpailutetaan säännöllisin väliajoin hinnoittelun ja laadun varmistamiseksi. Hankintoja tehdään vain tarpeeseen, kulutusta seurataan ja sitä kautta ostoja vähennetään. Hankinnoissa painotetaan ympäristönäkökulmia. Ne myös tuodaan esille tarjouspyynnöissä mukaan. Työntekijöiden kilometrikorvauksia sekä kopioiden lukumääriä seurataan. Ympäristömerkityt tuotteet huomioidaan hankinnoissa ja kilpailutuksissa. Hallinnon kokousasiakirjat muutetaan sähköisiksi. Teams-kokouksia suositaan, jolloin matkustaminen vähenee.

Sosiaaliset tekijät: Huolehditaan työntekijöiden työskentelyolosuhteista, työturvallisuudesta, ja koulutuksesta.

Taloudelliset tekijät: Hankintojen kilpailutuksen yhteydessä huomioidaan ympäristömerkityt tuotteet ja Reilun kaupan tuotteet hinnan, oikeellisuuden ja mahdollisuuksien mukaan.

Ekologiset tekijät: Huomioidaan rakennusten energiankulutus ja pyritään vähentämään kulutusta. Seurataan ja vähennetään veden käyttöä ja kulutusta, samoin jätteiden määrää. Kiertotalouden mahdollisuudet huomioidaan kaikilla eri osa-alueilla. Suunnitellaan ja hankitaan sähköautojen latauspisteitä.

Kulttuuriset tekijät: Kulttuurista kestävyttä vaalitaan pitämällä yllä rakennusten arvoa ja kulttuuriympäristöä.

Seurakunta on laatinut vastuullisen sijoittamisen strategian ja ohjeistuksen, jonka kirkkoneuvosto on hyväksynyt 2021. Osa verotuloista ohjataan lähetystyöhön sekä kansainväliseen diakoniaan.

Toiminta- ja taloussuunnitelmissa seurakunnan työmuodot esittävät vuosittain ympäristötavoitteensa ja raportoivat sen toteutumisesta. Jatkossa ympäristötyöstä raportoidaan vuosittain myös toimintakertomuksessa.

3. Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus ja luomakunta ovat aktiivisesti läsnä kaikessa seurakunnan toiminnassa. Ympäristöön liittyviä teemoja pidetään esillä viestintäkanavissa ja kaikkien työalojen toiminnan suunnittelussa.

Ympäristökasvatusta tehdään kasvun kaaren kaikissa eri vaiheissa. Varhaiskasvatuksessa työn painopiste on lapsen luontosuhteen vahvistamisessa ja kierrätystaitojen opettelemisessa. Rippikoulu- ja nuorisotyössä autetaan nuoria mahdollisen ilmastoahdistuksen käsittelemisessä ja pyritään tuomaan toivon näkökulmaa esille. Aikuisten parissa tehtävässä työssä vahvistetaan ympäristötietoisuutta, tavoitteena on kestävä elämäntavan omaksuminen.

Hartaus- ja jumalanpalveluselämän tavoitteena on, että ympäristöteemat näkyvät toiminnassa läpi vuoden. Jumalanpalveluksia suunnitellaan vietettäväksi myös luonnossa.

Seurakunta vaikuttaa yhteiskunnallisesti ja paikallisesti osallistumalla ympäristötapahtumiin ja -kampanjoihin vuosikellon mukaisesti. Seurakunta osallistuu Kirkon ympäristöpäiville. Vieraslajien hävittämistä se tekee yhteistyössä Kemin kaupungin kanssa.

Luomakunta, vastuullisuus ja kestävä kehitys huomioidaan leireillä, retkillä ja tapahtumissa esimerkiksi välttämällä ruokahävikkiä ja suosimalla askartelussa kierrätettäviä materiaaleja.

Seurakunnan työntekijöiden hyvinvointia edistetään myös liikunnan avulla. Tavoitteena on olla liikkuva seurakunta. Tätä toteutetaan esimerkiksi kuntokortin ja Epassin avulla.

Tavoitteena on kehittää ympäristötyötä ja vuosittain varmistaa, että ympäristöteemat näkyvät ja ovat mukana toiminnassa.

4. Jätehuolto ja kiertotalous

Seurakunnan kiinteistötyöntekijät on perehdytetty jätelakiin. Perehdytystä jatketaan vuoden 2025 aikana, myös lakien ja määräysten muutoksista tiedotetaan. Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuoltoon ja jätteenkäsittelytiloihin koskeviin määräyksiin. Tiedotuksesta ja perehdytyksistä vastaa kiinteistötoimen työnjohtaja, joka seuraa muutosmääräyksiä ja -ohjeita.

Jätehuollon nykytila on selvitetty kartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. Jätehuoltovastaavana toimii hauta- ja kiinteistötoimen työnjohtaja. Jäteastioissa on selkeät merkinnät ulkopuolisia toimijoita varten. Jätehuoltotoimenpiteistä tiedotetaan koko henkilökuntaa. Jätteiden lajitteluopas on laadittu kaikkiin työpisteisiin.

Vaarallisten jätteiden käyttöturvallisuustiedotteita seurataan ja muutetaan määräysten mukaan. Jätehuoltosuunnitelma on tehty 1.1.2024 ja sitä päivitetään jatkuvasti. Huolehditaan, että henkilökunnalla on tiedossa, miten vaaralliset jätteet varastoidaan. Niiden jatkokäsittely tapahtuu ekoasemalla. Vaarallisista jätteistä vastaa työnjohtaja.

Seurakunnan käytössä olevista ajoneuvoista pientraktorista sekä kopiokoneista leasing-sopimuksia jatketaan. Huonekaluja korjataan uusien hankkimisen sijaan, kalusteita myös siirretään toisiin tiloihin käyttötärpeen muuttuessa.

Ylijäämämateriaalia hyödynnetään esimerkiksi lapsi- ja nuorisotyön askarteluissa. Käytöstä poistetut pöytäliinat hyödynnetään keittiöpyyhkeinä tai puhdistusrätteinä.

Rytitorilla järjestetään kirpputoreja eri tapahtumien yhteydessä. Paperiset työmääräykset muutetaan sähköisiksi.

Jättemäärää seurataan yhdessä jätehuoltoyrityksen kanssa. Kattavan jätehuoltokartoituksen ja -suunnitelman myötä kierrätystä tehostetaan edelleen. Jäteastioita hankitaan jatkossa eri työpisteisiin lisää. Astioiden selkeään merkitsemiseen kiinnitetään huomiota. Erityistä huomiota kiinnitetään viestintään seurakuntalaisille jätteiden lajittelusta esimerkiksi hautausmailla. Tekstiilijätettä kerätään ja hyödynnetään. Maa- ja kiviaines hyödynnetään täytemaana hautaus- ja viheralueilla. Ylijäänyt maatuva aines kuljetetaan ekoasemalle hyötykäytettäväksi. Maatuva jäte hautausmailla hyödynnetään. Seurakunnan sosiaalisessa mediassa esitellään kiertotalouteen liittyvät kampanjat ja kansainväliset teemapäivät.

5. Ruoka ja keittiöt

Kemin seurakunnan pääkeittiö on kaupungin seurakuntakeskuksessa. Ruokaa laitetaan ja tarjoillaan myös leirikeskuksessa (rippi- ja lastenleirit, pitopalvelut), alasalissa, juhlahuoneistossa ja Paation kerhotilassa (pitopalvelut) sekä Rytitorilla (Soppa & Sutina, pitopalvelut ja partiotoiminta). Keittiöiden ympäristökatselmus toteutetaan suunnitelmakauden aikana.

Seurakunta hakee Reilun kaupan arvonimeä seuraavalla suunnitelmakaudella. Sen saamiseksi seurakunnan tulee käyttää kaikissa tapahtumissaan Reilun kaupan kahvia ja teetä. Lisäksi sen tulee käyttää säännöllisesti joitakin muita Reilun kaupan tuotteita, tiedottaa aktiivisesti Reilusta kaupasta ja ottaa Reilun kaupan huomioon eri työmuodoissa. Nykyisellään seurakunta jo osallistuu valtakunnallisiin Reilun kaupan kampanjaviikkoihin.

Lähirookatuotteiden käyttöä lisätään. Lähi tuotteina hankittavien kasvien, marjojen ja kalan lisäksi selvitetään mahdollisuus käyttää lähellä tuotettua lihaa ja keruutuotteina saatavia sieniä.

Kasvisruokavaihtoehto on joukkoruokailussa aina tarjolla pyydettyä. Rippileireillä ohjataan kasvien käyttöön tarjoamalla aterioidella houkutteleva salaattipöytä. Kauden kasviksia käytetään monipuolisesti ja hankitaan paikallisesti, jos mahdollista. Luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita ostetaan mahdollisuuksien mukaan. Seuraavalla suunnitelmakaudella otetaan huomioon kalan MSC- ja ASC- merkkien lisäksi myös WWF:n kalaoppaan suositukset.

Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus huomioidaan henkilökunnan koulutussuunnitelmassa. Kirkon ympäristöpäivät järjestetään vuosittain, niiden lisäksi henkilökunta voi tehdä koulutusvarauksia muihinkin ympäristöasioita käsitteleviin koulutuksiin. Ympäristöasioista tiedottamiseen työntekijöille ja tilojen vuokraajille kiinnitetään huomiota.

Vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja lisätään. Kartoitetaan esimerkiksi mahdollisuus käyttää lattiakanaloissa elävien eli vapaan kanan munia. Hankintojen jaksotuksella pienennetään edelleen niiden ympäristövaikutuksia.

6. Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito

Tulevalla kaudella Kemin seurakunta vähentää energiankulutusta kiinnittämällä huomiota energiatehokkuuteen. Mahdollisuuksien mukaan käytetään ympäristöystävällisiä tuotteita ja hyödynnetään kiertotaloutta. Kiinteistöjen ympäristövaikutukset otetaan huomioon kiinteistöjen käytössä ja ylläpidossa. Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteri Basikseen, ja seuraa säännöllisesti kiinteistöjen energiankulutusta. Kiinteistöstrategia on laadittu vuosiksi 2024-2028. Energiatehokkuus otetaan huomioon kaikessa korjausrakentamisessa. Seurakunnan tilojen käyttöastetta tehostetaan vähitellen strategian mukaisesti; turhista tiloista luovutaan ja tilojen käyttöastetta tehostetaan. Kiertotaloutta hyödynnetään rakentamisessa ja kiinteistöissä. Kalusteita kierrätetään omissa tiloissa ja rikkoutuneita kalusteita korjataan.

Ekologisuutta korostetaan kiinteistöhuollossa ja puhtaanapitoimenpiteissä: käytetään ympäristöystävällisiä tuotteita, korjataan mahdollisuuksien mukaan vanhaa hankkimatta tarpeettomasti uutta. Seurakunta siirtyy LED-tekniikan käyttöön vaiheittain. Valaistuksia uusitaan remonttien yhteydessä ja silloin kun valaisin tulee käyttöikänsä päähän. Hautausmaiden ja rakennusten pihavalaisuksia uusitaan LED-tekniikkaan vanhojen valaisimien teknisen käyttöiän loputtua. Ulkovalaistukset on säädetty ajastuksella, eivätkä pala öisin. Tiloissa on käyttöasteen mukainen lämmön ja ilmastoinnin säätö, esimerkkinä leirikeskus, jossa toiminta on välillä vähäistä. Kulutuksia seurataan säännöllisesti.

Paattion hautausmaan rakennuksista kappelin, huoltorakennuksen ja -hallin öljylämmitys on vaihdettu maalämmöksi. Sähkön hankinnan yhtenä kriteerinä on uusiutuva energia. Leirikeskuksen öljylämmitys muutetaan kiinteistöstrategian suosituksen mukaiseksi.

Talousarviossa varataan määrärahaa kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutukseen. Seuraavista toimenpiteistä on tehty ohjeet käyttäjille, niiden toteutumista seurataan säännöllisesti: Vettä säästävä siivous ja energiaystävällisyys otetaan huomioon kaikessa siivouksessa. Liinojen nihkeytys tehdään pesukoneessa, Käytetään mikrokuituliinoja. Pesuaineiden annosteluun kiinnitetään huomiota. Siivous on pintoja säästävää. Roskapusseja ei käytetä kuivissa roskissa (kartonkikeräys). Käytetään siivouskonetta lattioiden puhdistukseen. Pyykki- ja astianpesukoneilla ohjeistetaan pesemään täysiä koneellisia.

7. Hautausmaat ja viheralueet

Kemin seurakunnan hautausmailla noudatetaan kunnossapidon luokituksia. Tavoitteena on varmistaa hautausmaan toimivuus, viihtyisyys, esteettisyys ja turvallisuus sekä yleisilme valitun kunnossapitoluokan tai -luokkien mukaan. Tämän lisäksi kunnossapidon keinoin varmistetaan hautausmaiden kulttuuriarvojen säilyminen ja vahvistuminen.

Kemin hautausmailla on viheralueita, jotka sijaitsevat suurelta osin Paattionlehdon ja Sankarihautausmaan hautausmailla. Lisää viheralueita suunnitellaan Peurasaaren hautausmaalle.

Hautausmaalla noudatetaan vuonna 2024 laadittua hoitosuunnitelmaa. Siinä huomioidaan ylläpidon ympäristövaikutukset: hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi, piha- ja puistoalueiden luonnonarvojen inventointi, kevyemmän hoidon alueet, monivuotiset kasvit, vieraslajien torjunta, kemikaalihaittojen ehkäisy, veden kulutuksen pienentäminen, koneiden ympäristövaikutukset, hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot, hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat, hautakivien uusiokäyttö, hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen sekä hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus.

Perennoja tarjotaan kesäkukkien vaihtoehdoksi haudoille kesästä 2025 alkaen. Asiakkaille kerrotaan perennojen hyödyistä kesäkukkiin verrattuna. Perennat myös hinnoitellaan kilpailukykyisiksi ja niissä suositaan kotimaisia kasveja ja lajikkeita. Lannoitteita käytetään maltillisesti. Kasvitautilien ja -tuholaisien torjuntaan käytetään mahdollisimman luonnonmukaisia, biohajoavia tuotteita vain tarpeen mukaan, kasvitautilien leviämistä estetään myös poistamalla sairaat kasvit. Vedenkulutusta seurataan ja pienennetään lisäämällä istutusten kastelualtaita sekä suosimalla perennoja ja pensaita yksivuotisten kasvien sijaan.

Seurakuntalaisia tiedotetaan hautausmaiden jätteiden lajittelusta säännöllisesti, jättejakeiden merkintöjä parannetaan ja kierrätysastioita lisätään. Ohjeistetaan seurakuntalaisia tuomaan haudalle vain yhden kynttilän, paristoilla toimivan lyhdyn tai perinteinen hautalyhty, johon voi tuoda kynttilän ilman muovi- lasikuorta. Lyhdyt suositellaan poistamaan haudoilta kesäksi. Hautausmaan eloperäinen jäte kompostoidaan ja hyödynnetään uusien alueiden pohjaksi. Myös työntekijät perehdytetään lajittelemaan hautaustoimen ja viheralueiden hoidosta syntyvät jätteet. Hautakivet toimitetaan uusiokäyttöön.

Työkoneiden ympäristövaikutuksia pienennetään käyttämällä pienkonepolttoainetta. Uusia koneita hankittaessa suositaan akkukäyttöisiä malleja.

Hautausmaiden sekä viher- ja puistoalueiden kulttuuri- ja luontoarvojen inventointi toteutetaan ohjelmakaudella. Inventoinnin perusteella ennallistetaan tai suojellaan kohteita tarvittaessa. Hyönteishotelleja hankitaan viheralueille, hautausmaiden linnunpöntöt tarkistetaan ja uusitaan tarvittaessa. Vältetään turhaa puiden kaatoa.

Ohjelmakaudella vähennetään nurmialueita lisäämällä pensaita ja perennoja sekä kartoittamalla mahdollisuudet uusiin kevyemmän hoidon alueisiin. Vieraslajien torjumisessa ja hävittämisessä tehdään yhteistyötä kaupungin ja eri järjestöjen kanssa.

8. Liikenne

Liikenne on merkittävä kasvihuonekaasujen tuottaja. Suomessa liikenteen osuus kasvihuonekaasujen kokonaispäästöistä on noin viidennes. Julkista liikennettä ei Kemissä seurakunnan alueella pystytä juuri hyödyntämään, eikä kaikkii seurakunnan tilaisuuksiin pääse julkisilla kulkuneuvoilla. Seurakunta pienentää edelleen matkustus- ja kuljetustarvetta esimerkiksi järjestämällä Teams-kokouksia, striimaamalla jumalanpalveluksia sekä järjestämällä yhteiskuljetuksia ja kimpapakyytejä eri työpisteisiin ja tapahtumiin. Seurakuntakeskuksen auton lämmitystolppien ajastus mahdollisuus selvitetään.

Seurakunnan matkustussäännön mukaan seurakunnan työntekijöiden virka- ja työmatkat tulee tehdä ympäristövaikutukset huomioiden. Seurakunnalla on oma auto käytettävissä virkamatkoihin ja yhteiskäyttöpolkupyörä kaupunkiasiointia varten. Seurakunta tukee työmatkapyöräilyä ja järjestämällä kauden aikana mahdollisuuden työsuhdepyöräetuun. Työntekijöillä on käytössään sosiaalitulat, jotka tukevat kevyen liikenteen käyttöä. Pyörätelineitä on kaikissa toimipisteissä riittävästi. Kemissä kaupungissa on lisäksi hyvät edellytykset pyöräilylle. Kaupungin alueella on hyvin kevyen liikenteen väyliä.

Seurakunta suhtautuu kestävästi työmatkaliikenteen kehittämiseen ja liikkumisen ohjaamiseen myönteisesti. Tavoitteena on myös osallistua ekologista liikkumista edistävään tapahtumaan ja edistää neuvonnalla esimerkiksi joukkoliikenteen käyttöä, kävelyä ja pyöräilyä.